

โครงงานวิจัย

ชื่อวิจัย การพัฒนากระบวนการสอนภาษาเชิงรุกโดยใช้สมองเป็นฐานบูรณาการความคิดสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ผู้วิจัย นางบุญญาธิดา ท่วมจันทร์ ครูโรงเรียนเวียงเทิง(เทิงทำนุประชา)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ

ในปัจจุบันนี้ ภาษาอังกฤษได้รับการยอมรับว่าเป็นภาษาสากล (international language) และเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารกับประชาคมโลกต่อการแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพและการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ.2552-2561) มีเป้าหมายหลักอยู่ที่ “ภายในปี 2561 มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ” โดยเน้นประเด็นหลัก 3 ประการ คือ ข้อที่ 1 คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย โอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาแหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม หลักสูตรและเนื้อหา พัฒนาวิชาชีพ ครูให้เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า สามารถดึงดูดคนเก่งดีและมีใจรักมาเป็นครูคณาจารย์ได้อย่างยั่งยืนภายใต้ระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ข้อที่ 2 เพิ่มโอกาสการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ เพื่อให้ประชาชนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัยมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และข้อที่ 3 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม ในการบริหารและจัดการศึกษาโดยเพิ่มบทบาทของผู้ที่อยู่ภายนอกระบบการศึกษาด้วย ประเด็นหลักทั้ง 3 ถือเป็นหลักสำหรับคนไทยยุคใหม่ ที่สามารถเรียนรู้อย่างเป็นระบบได้ด้วยตนเองอันจะส่งผลให้คนไทยยุคใหม่รักการอ่าน มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมและสามารถทำงานเป็นกลุ่มได้ อีกทั้งมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึกและความภูมิใจในความเป็นไทย ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตย และสามารถก้าวทันโลก และสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ปี 2559 มาตรา 54 วรรค 4 ที่กำหนดไว้ว่า “การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตนและมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ”

ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน ซึ่งเป็นการรวมตัวกันเป็นภาคีเครือข่ายและมีเป้าหมายหลักที่สำคัญคือ การเสริมสร้างความร่วมมือและการสร้างความเข้มแข็ง

ทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งความร่วมมือในการพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษซึ่งใช้เป็นภาษากลางในการสื่อสารของประชาคมอาเซียนตามที่ กฎบัตรอาเซียนข้อ 34 บัญญัติว่า “The working language of ASEAN shall be English” “ภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน คือ ภาษาอังกฤษ” ดังนั้นภาษาอังกฤษจึงเป็นเครื่องมืออันดับหนึ่งสำหรับพลเมืองอาเซียน ในการสื่อสารสร้างความสัมพันธ์สู่ภูมิภาคอาเซียน (สมเกียรติ อ่อนวิมล, 2555) ดังนั้นในการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนให้สามารถเติบโตและเป็นพลเมืองที่พร้อมในการดำรงชีวิตและการทำงานในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องมุ่งเน้นในด้านการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอน และการอบรม โดยส่วนหนึ่งก็คือทำให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนเกิดความเข้าใจถึงความสำคัญของการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนและการเรียนรู้ ให้ตอบสนองกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปและรูปแบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (ถนอมพร เลหาจรัสแสง, 2556: 9) ครูควรเน้นที่การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเบื้องต้นจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริง (สุทัศน์ สังคะพันธ์, 2557: 449) ในรอบสิบปีที่ผ่านมาคุณภาพของระบบการศึกษาไทยและความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยมีแนวโน้มตกต่ำลงอย่างต่อเนื่องเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ จากผลการประเมินทักษะความสามารถด้านภาษาอังกฤษของสถาบัน EF (Education First) (พ.ศ.2561) ซึ่งเป็นสถาบันชั้นนำด้านการเรียนต่อต่างประเทศ และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมทั่วโลกที่ได้ประเมินในแต่ละประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก พบว่า ดัชนีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของคนไทยยังคง "ย่ำแย่" และอยู่ในระดับเดิมเป็นเวลาถึง 8 ปีซ้อน ด้านผู้เชี่ยวชาญระบุ ความล้มเหลวมาจากการเรียนภาษาอังกฤษยังเน้นการท่องจำเป็นหลัก ในรายงานประจำปี 2561 ของสำนักงานจัดอันดับทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ หรือ Education First (EF) เมื่อเทียบกับประเทศในอาเซียนแล้ว ไทยได้คะแนนในอันดับที่ 6 จาก 8 ประเทศในอาเซียน ผลจากคะแนนสอบจะนำมาจัดหมวดหมู่เป็น 5 ระดับคือสูงมาก สูง ปานกลาง ต่ำ ต่ำมาก คะแนนของไทยนั้นถูกจัดอยู่ในระดับ "ต่ำ" ซึ่งไทยคงอยู่ในระดับนี้ตั้งแต่ EF ออกรายงานฉบับแรกในปี 2554 ซึ่งผลการประเมินของสถาบัน EF สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับสถานการณ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษในประเทศไทย ที่พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่วัดจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) ของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2559-2561 มีผลคะแนนเฉลี่ยตกต่ำอย่างต่อเนื่องในทุกระดับโดยเฉพาะ 3 วิชาหลัก กล่าวคือ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ มีคะแนนไม่ถึงร้อยละ 50 โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษที่มีคะแนนต่ำที่สุด (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2561:10)

เมื่อมองลึกถึงปัจจัยที่เป็นสาเหตุให้คนไทยขาดทักษะภาษาอังกฤษมีหลากหลายมิติ ทั้งจากระบบการศึกษา ตัวบุคคล ฯลฯ ด้าน British Council (บริติช เคานซิล) ได้เปิดเผยข้อมูลจากการทำการวิจัยในปีที่ผ่านมา พบว่า “ทักษะด้านภาษาอังกฤษของคนไทย” มีอุปสรรคหลักๆ 4 ด้าน ได้แก่

1. ครูภาษาอังกฤษระดับประถม มัธยมศึกษา มากกว่า ร้อยละ 75 มีค่าเฉลี่ยทักษะภาษาอังกฤษระดับ A2 หรือต่ำกว่า 2. ปัญหาความไม่เท่าเทียมในประเทศไทย 3. การเรียนการสอนภาษาอังกฤษส่วนใหญ่ยึดตามหลักไวยากรณ์ การแปลและการท่องจำ และ 4. เน้นวัดผลทักษะภาษาอังกฤษตามหลักไวยากรณ์ ซึ่งไม่ได้ส่งเสริมให้เรียนรู้เพื่อการสื่อสาร ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของดร.เนตรปรียา ชุมไชโย ผู้อำนวยการโรงเรียนสอนภาษาครูเคท (2561) กล่าวกับบีบีซีไทยว่า พัฒนาการภาษาอังกฤษที่ตกต่ำลงของคนรุ่นใหม่ มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาไทยที่อ่อนแอ เนื่องจากภาษาจะเกี่ยวข้องโดยตรงต่อระบบการทำงานของสมอง "เมื่อใช้ไทยอ่อนด้อย ความลึกซึ้งจะน้อย เมื่อใช้อังกฤษที่มีโครงสร้างที่ชัดเจน ผู้เรียนจะรู้สึกว่ายากจังเลย" ทั้งนี้ เนื่องจากทักษะการอ่านของคนไทยรุ่นใหม่ลดลงอย่างต่อเนื่อง และเด็กรุ่นใหม่ไม่มีสมาธิที่จะอ่านหนังสือเป็นเวลานานและคนไทยไม่กล้าพูดภาษาอังกฤษ "กลัวพูดผิดแล้วอาย และยังพอเห็นตัวอย่างของคนรุ่นก่อนที่ไม่กล้าพูด แล้วคนรุ่นใหม่ก็ไม่กล้าพูดเหมือนกัน" และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Jumnon (2007) ที่พบว่าปัญหาที่ทำให้ผู้เรียนไทยไม่สามารถใช้ภาษาในการสื่อสารได้นั้นเนื่องจากผู้เรียนได้รับการสอนที่เน้นการท่องจำรูปแบบทางภาษาและคำศัพท์ ไม่ได้ฝึกทักษะการสื่อสาร มีความวิตกกังวลในการใช้ภาษาอังกฤษ ที่จัดได้ว่าเป็นภาษาที่สอง กลัวว่าจะพูดผิดจะเสียหน้า จะถูกตำหนิจากคุณครูหรือถูกล้อเลียนจากเพื่อน ๆ และไม่รู้จะพูดอะไร หรือจะโต้ตอบอย่างไร และมักใช้ภาษาแม่ (Mother language) แทนที่จะใช้ภาษาเป้าหมาย (Target language) หรือภาษาอังกฤษ ในขณะที่ฝึกพูดในชั้นเรียน ซึ่งปัญหาในการเรียนภาษาอังกฤษของเด็กไทย ที่ไม่สามารถใช้ทักษะการสื่อสารให้เกิดประสิทธิผลการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ

โรงเรียนเวียงเทิง(เทิงทำนุประชา) ประสบปัญหาดังกล่าวเช่นเดียวกัน คือนักเรียนไม่กล้าที่จะพูดสื่อสาร นักเรียนอ่านคำศัพท์ไม่ออก หรือไม่รู้ความหมายของคำศัพท์ จึงทำให้อ่านไม่ออกและขาดการคิดวิเคราะห์คำถาม ขาดการคิดอย่างมีเหตุผลและการคิดอย่างมีระบบ จากสถานการณ์ที่เขา กำหนดให้หรือสภาพปัญหาด้านคุณภาพการสอนของครู คือครูผู้สอนขาดเทคนิคการสอน เทคนิคที่ใช้สอนไม่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดความคิดอย่างมีเหตุผลและมีระบบตามกระบวนการทางด้านภาษา ในกระบวนการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ความรู้และทักษะที่จำเป็นได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน นักเรียนจำนวนมากไม่สามารถนำความรู้และทักษะทางด้านการใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารหรือนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการพูดภาษาอังกฤษกับคนไทยด้วยกันเองหรือการติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติที่เป็นเจ้าของภาษา นอกจากนั้น ครูผู้สอนยังจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลาง บรรยายตามหนังสือเรียน การวางแผนและการจัดกิจกรรมต่างๆ นักเรียนมีส่วนร่วมน้อย เป็นต้น นักเรียนขาดความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษไม่ตระหนักถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษ นักเรียนมีพื้นฐานภาษาอังกฤษไม่เท่ากัน และมีนักเรียนจำนวนหนึ่งที่มีพื้นฐานภาษาอังกฤษไม่ดี รวมถึงการวัดและประเมินผลเกณฑ์

การประเมินขาดความเที่ยงตรง (Validity) ยังไม่มีคุณภาพเพียงพอ ไม่ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ สภาพแวดล้อม ทั้งส่วนผู้ปกครอง ท้องถิ่น และเพื่อน ไม่เอื้อต่อการเรียนภาษาอังกฤษ เช่น บริบททั่วไปในชุมชนไม่มีการใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน ทำให้นักเรียนไม่เกิดแรงกระตุ้นในการอยากเรียนเพื่อไปใช้กับชีวิตประจำวันของตนเองและเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษระดับที่ควรปรับปรุงและต้องแก้ไขอยู่จำนวนมาก ในปีการศึกษา 2561 จากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 107 คน มีระดับผลการเรียน 0.00 – 2.50 จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 38.32 มีระดับผลการเรียน 3.00 – 4.00 จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 61.68 ในปีการศึกษา 2562 จากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 130 คน มีระดับผลการเรียน 0.00 – 2.50 จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 44.62 มีระดับผลการเรียน 3.00 – 4.00 จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 55.38 หมายความว่ามึ่นักเรียนที่ได้ระดับผลการเรียนควรปรับปรุงและต้องแก้ไขผลการเรียน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ต่ำกว่ามาตรฐานของโรงเรียน คือรายวิชาภาษาอังกฤษ กำหนดให้ต้องมีระดับผลการเรียน 3.00 – 4.00 คิดเป็นร้อยละ 70 ขึ้นไป (ฝ่ายงานวิชาการ โรงเรียนเวียงเทิง(เทิงทำนุประชา) 2562 : 8)

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำเทคนิคใหม่ๆ มาใช้ให้บรรลุเป้าหมาย จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนไปสู่กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของทั้งครูและผู้เรียนที่มุ่งเน้น “กระบวนการเรียนรู้สำคัญกว่าความรู้” และ “กระบวนการหาคำตอบสำคัญกว่าคำตอบ” โดยใช้ฐานคิด “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” (21st Century skills) การเรียนรู้ Active Learning เป็นกระบวนการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ หรือการลงมือทำ “ความรู้” ที่เกิดขึ้นก็เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้การเรียนรู้โดยการอ่าน การเขียน การโต้ตอบ และการแก้ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า “เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย โดยการร่วมมือระหว่างผู้เรียนด้วยกันในการนี้ ครูต้องลดบทบาทในการสอน และการให้ข้อความรู้แก่ผู้เรียนโดยตรง แต่ไปเพิ่มกระบวนการ และกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการจะทำกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น และอย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยการพูด การเขียน การอภิปรายกับเพื่อน ๆ ในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคของข้อมูลข่าวสารและการเปลี่ยนแปลงด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้การสื่อสารไร้พรมแดน การเข้าถึงแหล่งข้อมูลสามารถทำได้ทุกที่ทุกเวลา ผลกระทบจากยุคโลกาภิวัตน์นี้ส่งผลให้ผู้เรียนจำเป็นจะต้องมีความสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและเป็นผู้แสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา ประกอบกับปัจจุบันมีองค์ความรู้ใหม่เกิดขึ้นมากมายทุกวินาทีทำให้นิเวศวิทยามีมากขึ้น

กว่าที่จะเรียนรู้จากในห้องเรียนได้หมด ดังนั้น จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยี และการเรียนรู้ของผู้เรียน จากผู้สอนคือผู้ถ่ายทอด ปรับเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ชี้แนะวิธีการค้นคว้าหาความรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถแสวงหาความรู้และประยุกต์ใช้ทักษะต่างๆ สร้างความเข้าใจด้วยตนเอง จนเกิดเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย (ไพฑูริย์ สินลาร์ตัน, 2545,สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และทัศนีย์ บุญเต็ม,2545,ทศนา แคมมณี,2548,บัณฑิต ทิพากร,2550) ซึ่งรูปแบบการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการคิด (Thinking Based Learning) เป็นกระบวนการสอนหนึ่งที่ ผู้สอนใช้เทคนิค วิธีการกระตุ้นให้ผู้เรียน คิดเป็นลำดับขั้นแล้วขยายความคิดต่อเนื่องจากความคิดเดิมพิจารณา แยกแยะอย่างรอบด้าน ด้วยให้เหตุผล และเชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่มี จนสามารถสร้างสิ่งใหม่หรือตัดสินใจ ประเมินหาข้อสรุปแล้วนำไปแก้ปัญหาอย่างมีหลักการ ประกอบไปด้วย การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ หมายถึงความคิดใหม่ๆ แนวทางใหม่ๆ ทัศนคติใหม่ๆ ความเข้าใจ และการมองปัญหาในรูปแบบใหม่ ผลลัพธ์ของความคิดสร้างสรรค์ที่ชัดเจน คือ ดนตรี การแสดง วรรณกรรม ละคร สิ่งประดิษฐ์ นวัตกรรมทางเทคนิค แต่บางครั้งความคิดสร้างสรรค์ก็มองไม่เห็นชัดเจน เช่น การตั้งคำถาม บางอย่างที่จะช่วยขยายกรอบของแนวคิดซึ่งให้คำตอบบางอย่าง หรือการมองโลกหรือปัญหาในแนวนอกกรอบ

และการเรียนรู้โดยใช้สมอง Brain Based Learning (BBL) เป็นการใช้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการการเรียนรู้ของสมอง มนุษย์นำมาออกแบบกระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพสูงสุดของสมองในการเรียนรู้ของเด็ก และเยาวชนสมองสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ . 2545 : 47-48) การเรียนรู้ตามหลักการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เป็นการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้กระบวนการเรียนพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน แก้ปัญหา การตัดสินใจ และการวางแผน เพื่อนำไปสู่การลงมือทำจริงตามหลักการของสมองกับการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้แบบนี้ส่งผลให้เซลล์สมอง ได้รับการกระตุ้นให้ทำงานและเกิดพัฒนาการทำให้เกิดปัญญาการคิดวิเคราะห์และปัญญาในระดับที่สูงขึ้นๆ ครอบคลุมตามหลักการพบปัญหาและแก้ปัญหาไว้วางใจในความจำระยะยาวที่พร้อมนำไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ และในการสอนแต่ละครั้งจะต้องคำนึงถึงความคิดพื้นฐานตามหลักการของสมองกับการเรียนรู้คืออารมณ์เป็นส่วนสำคัญในการเรียนรู้ทุกขั้นตอน การเรียนรู้ต้องใช้ทุกส่วนทั้งการคิดความรู้สึก และการลงมือปฏิบัติจริงไปพร้อมกันจึงเป็นการเรียนรู้ที่ดีที่สุด กระบวนการและลีลาการเรียนนำไปสู่การสร้างแบบแผนอย่างมีความหมาย (สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ. 2549 : 8-12) และสอดคล้องกับคำกล่าวของ วิโรจน์ ลักษณะอดิศร (2550, 16-20) กล่าวว่าหลักพื้นฐานของการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน คือการเรียนรู้ที่ทำให้เด็กตื่นตัวแบบผ่อนคลาย สร้างบรรยากาศให้เด็กไม่รู้สึกเหมือนถูกดัดน ทำให้เด็กมีความสุขในการเรียน แต่มีความท้าทาย ขวนให้ค้นหาคำตอบ การทำให้เด็กจดจ่อในสิ่งเดียวโดยการใช้สื่อหลาย ๆ แบบรวมทั้งยกของจริงมาเป็นตัวอย่างการเชื่อมโยง

ความรู้หลายๆ อย่างและการทำให้เกิดการเรียนรู้จากการกระทำของตนเอง ดังนั้นการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานจึงช่วยเพิ่มทักษะการฟังและการพูด และยังส่งเสริมและพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ (Hoge, 2003, p.3884-A) เพราะการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐานจะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาทดลอง และลงมือซ้ำ ๆ ในกิจกรรมที่มีความท้าทายและมีบรรยากาศผ่อนคลาย จัดสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับเรื่องที่จะเรียน ทำให้สมองได้เรียนรู้ได้อย่างเต็มที่และเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง จะทำให้ผู้เรียนมีความสุขสนุกสนานและเกิดความสุขในการเรียนรู้ จะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน (Brain-Based Learning: BBL) เพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาอังกฤษ ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น เพราะการจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐานเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้สมองทั้งสองซีกคือซีกซ้าย และซีกขวา ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่สมดุล และสอดคล้องกับสติปัญญาของผู้เรียนแต่ละคน โดยการใช้กระบวนการ และวิธีการที่หลากหลาย และมีความเหมาะสมกับผู้เรียน

ความคิดสร้างสรรค์ (creative thinking) เป็นอีกทักษะหนึ่งที่สำคัญสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เป็นความสามารถที่เกี่ยวข้องกับทักษะและการจินตนาการ (Crowther, 1998: 273) ซึ่งกิลฟอร์ด (Guilford, 1967) ระบุว่าความคิดเชิงสร้างสรรค์เป็นความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ โดยมีสิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้นจนทำให้เกิดความคิดใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง ความคิดเชิงสร้างสรรค์ประกอบไปด้วย ความคิดริเริ่ม (originality of thinking) ความคิดคล่องแคล่ว (fluency of thinking) ความคิดยืดหยุ่น (flexibility of thinking) ความคิดละเอียดลออ (elaboration of thinking) ดังนั้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์จะต้องมีการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่ส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ มีอิสรภาพทางความคิด สามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่หรือแก้ปัญหาที่มีอยู่ให้ดีขึ้น ในชั้นเรียนควรมีองค์ประกอบ ดังนี้ผู้สอนต้องเป็นผู้ที่มีบุคลิกที่สร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ การหากิจกรรมเร้าใจใหม่ ๆ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ใช้คำถามปลายเปิดให้ผู้เรียนคิดหลากหลาย ชมเชยและให้กำลังใจจัดบรรยากาศแบบประชาธิปไตยในห้องเรียน จูงใจให้ผู้เรียนรักการเขียน สอนจากสิ่งใกล้ตัวผู้เรียน เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเขียน จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของผู้เรียน ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นพิจารณาไตร่ตรอง สร้างสรรค์อย่างอิสระ และหลากหลาย จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรู้สึกสนุกสนาน ฝึกให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการเขียน ผู้สอนมีบทบาทเป็นเพียงผู้ช่วยเหลือ และชี้แนะ จากผลการศึกษาวิจัยมีผู้วิจัยได้นำแนวความคิดสร้างสรรค์ความรู้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเขียนภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์

ในการพัฒนาความสามารถในการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น พบว่าวิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communication Language Teaching, CLT) เป็นการสอนเพื่อให้ผู้เรียนฝึกการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ เช่น เชื้อเชิญ แนะนำ

ร้องเรียน เป็นต้น (Richards and Rodgers, 1986) ซึ่งวิธีที่สามารถส่งเสริมทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้เรียนให้มีทักษะครอบคลุมการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน คือ แนวคิดของวิธีการสอนแบบภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communication Language Teaching, CLT หรือ Communicative Approach) การสอนภาษาตามแนวคิดการสื่อสารจึงเป็นวิธีการที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในหลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชียที่ผู้เรียนถูกแวดล้อมด้วยสังคมภาษาที่หนึ่งที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ การสร้างความเชื่อมั่นในตนเองจะเกิดความกล้าในการสนทนากับเจ้าของภาษา การใช้เทคนิคต่างๆ เพื่อช่วยให้สื่อความหมายได้ดีขึ้นทำให้การสื่อสารไม่หยุดกลางคัน เช่น การใช้ท่าทาง การถาย้อนกลับ ทำให้ผู้เรียนภาษาอังกฤษที่เรียนรู้ออกไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ (อารีย์ ปริดีกุล, 2553) แนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) เป็นทฤษฎีการสอนภาษาที่เน้นการใช้ภาษาของผู้เรียนเป็นหลักเน้นปฏิสัมพันธ์ในการใช้ภาษาระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนเป็นสำคัญการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกริ่อกอยากแสดงออกทางภาษาหรือทดลองการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายด้วยตนเองทั้งการฟัง การพูด และการเขียน ทำให้การพัฒนาภาษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมชาติ ทั้งนี้ กระบวนการเรียนตามทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารที่ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นนำเสนอเนื้อหา (Presentation) ขั้นการฝึกปฏิบัติ (Practice) และขั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Production) ดังนั้น แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารจึงเป็นการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนนำภาษาไปใช้ในสถานการณ์จริง กระตุ้นและช่วยเหลือให้ผู้เรียนรู้จักแสดงออกซึ่งความคิดเห็นทั้งทักษะการพูดและการเขียน รวมทั้งให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจข้อความที่อ่านหรือสิ่งที่ได้ฟัง ซึ่งผู้สอนต้องจัดบรรยากาศที่ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาในการปฏิสัมพันธ์และสื่อความหมายกับเพื่อนได้โดยอาจให้ผู้เรียนทำกิจกรรมคู่หรือกิจกรรมในกลุ่มย่อย โดยผู้สอนทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือและวางแผนกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้ภาษาได้อย่างสะดวกสบายและไม่ต้องว่าจะถูกตำหนิเมื่อใช้ภาษาผิดและกระตุ้นที่จะใช้ภาษาในสถานการณ์จริง (Morrow, 1981; Littlewood, 1983; กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

จากสภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ให้ประสบความสำเร็จให้ได้ผลดี ต้องเน้นกระบวนการลงมือปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นการสอนโดยใช้สมองเป็นฐาน วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร การจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กระบวนการสอนภาษาเชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน บูรณาการความคิดสร้างสรรค์ เพื่อยกระดับความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนให้ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างและพัฒนากระบวนการสอนภาษาเชิงรุกโดยใช้สมองเป็นฐานบูรณาการความคิดสร้างสรรค์ เพื่อทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2. เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสอนภาษาเชิงรุกโดยใช้สมองเป็นฐานบูรณาการความคิดสร้างสรรค์ เพื่อทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2.1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสอนภาษาเชิงรุกโดยใช้สมองเป็นฐานบูรณาการความคิดสร้างสรรค์ ก่อนและหลังเรียน

2.2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสอนภาษาเชิงรุกโดยใช้สมองเป็นฐานบูรณาการความคิดสร้างสรรค์ หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการสอนภาษาเชิงรุกโดยใช้สมองเป็นฐานบูรณาการความคิดสร้างสรรค์ เพื่อทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการสอนภาษาเชิงรุกโดยใช้สมองเป็นฐานบูรณาการความคิดสร้างสรรค์ เพื่อทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเวียงเทิง (เทิงทำนุประชา) อำเภอเทิง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ของโรงเรียนเวียงเทิง (เทิงทำนุประชา) อำเภอเทิง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ซึ่งมีจำนวน 1 ห้อง จำนวนนักเรียน 39 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

3. สาระการเรียนรู้ เป็นเนื้อหา วิชาภาษาอังกฤษ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 : Around me เรื่อง Animals โดยพัฒนาเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเชิงรุกโดยใช้สมองเป็นฐานบูรณาการความคิดสร้างสรรค์ เพื่อทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

4. ระยะเวลาในการวิจัย ได้กำหนดดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ใช้เวลาในการวิจัยรวม 7 ชั่วโมง

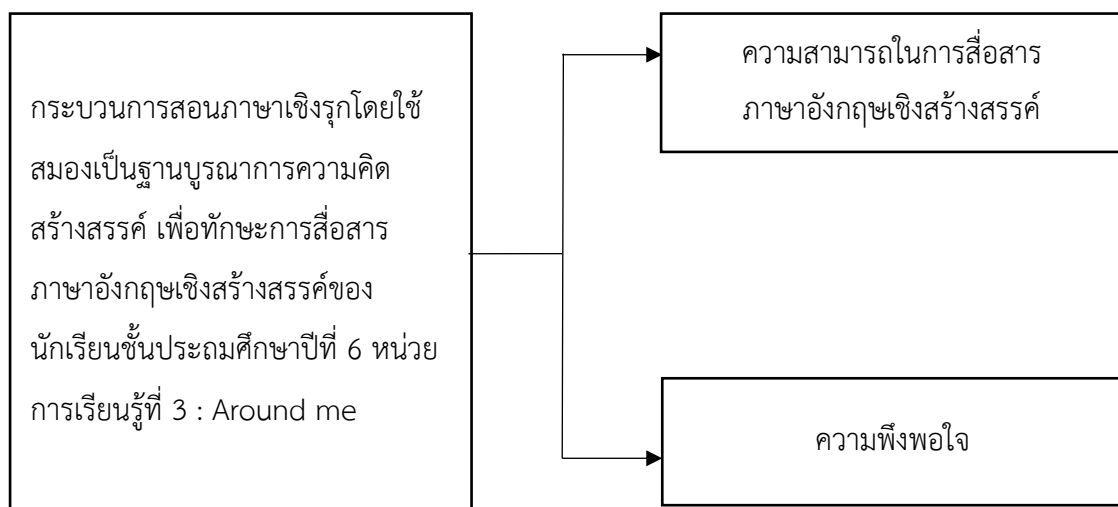
5. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

5.1 ตัวแปรต้น กระบวนการสอนภาษาเชิงรุกโดยใช้สมองเป็นฐานบูรณาการความคิดสร้างสรรค์ เพื่อทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 : Around me

5.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

5.2.1 ความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 : Around me ประกอบด้วย ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนภาษาอังกฤษ

5.2.2 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการสอนภาษาเชิงรุกโดยใช้สมองเป็นฐานบูรณาการความคิดสร้างสรรค์ เพื่อทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 : Around me

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

แนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) เป็นการสอนภาษาตามแนวทางการสอนเพื่อการสื่อสาร ที่มุ่งเน้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารตั้งแต่เริ่มต้น แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่ได้ละเลยในเรื่องความสำคัญทางไวยากรณ์ โดยมีการฝึกฝนภาษาเพื่อใช้ในการสื่อสารและใช้ภาษาได้ในสถานการณ์จริง ซึ่งมีการจัดกิจกรรมการสอน 3 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นกระตุ้น

ความสนใจและนำเสนอเนื้อหา (Presentation) ชั้นฝึกปฏิบัติ (Practice) ชั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Production) ดังรายละเอียดได้แก่

1.1 ชั้นการกระตุ้นความสนใจและนำเสนอเนื้อหา (Presentation) จะเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและวิธีการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ควบคู่กับการเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษา การนำเสนอเนื้อหา มีดังนี้ 1) การนำเข้าสู่เนื้อหา (Lead-in) ผู้สอนเสนอบริบทหรือสถานการณ์แก่ผู้เรียน โดยใช้ภาพ แผนที่ หรือเล่าเรื่องให้ฟัง จากนั้นนำเสนอเนื้อหาโดยให้ผู้เรียนฟังหรืออ่านเรื่อง ซึ่งอาจเป็นเรื่องราวหรือบทสนทนาที่มีบริบทหรือสถานการณ์กำกับในเนื้อหาจะต้องมีคำศัพท์รูปแบบภาษาที่ต้องการนำมาฝึก และควรมีคำศัพท์ สำนวน หรือรูปแบบภาษาที่ผู้เรียนรู้จักแล้วบ้าง 2) การดึงความรู้เดิมหรือการทบทวนความรู้เดิม (Elicitation) ผู้สอนตั้งคำถาม 2-3 คำถามเพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่เรียนอยู่มากน้อยเพียงใด ถ้าผู้เรียนตอบได้หรือบอกคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องได้ก็ไม่จำเป็นต้องเสียเวลากับการนำเสนอเนื้อหามากนัก 3) การอธิบาย (Explanation) อธิบายเนื้อหาทางภาษาที่จำเป็นเมื่อผู้สอนเห็นว่าผู้เรียนไม่เข้าใจอาจนำเสนอรูปแบบการใช้ภาษาที่หลากหลาย (Function) นำเสนอวิธีการใช้และให้ความหมาย ถ้าจำเป็นอาจใช้ภาษาแม่ของผู้เรียนในการอธิบาย

1.2 ชั้นการฝึกปฏิบัติภาษาเพื่อการสื่อสาร (Practice) ให้ผู้เรียนฝึกการใช้ภาษาที่เพิ่งเรียนรู้ใหม่ โดยเริ่มต้นด้วยการฝึกแบบควบคุม (Controlled practice) ผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการฝึกเน้นให้ผู้เรียนจดจำรูปแบบของภาษา เน้นความถูกต้องของภาษา และให้ผู้เรียนทำความเข้าใจความหมายและวิธีการใช้รูปแบบภาษานั้นๆ การฝึกขั้นนี้จะเริ่มด้วยการฝึกแบบกลไก (Mechanism) อาจเป็นแบบฝึกหัดโครงสร้าง (Structure exercise) ในรูปแบบต่างๆ โดยให้ทำซ้ำๆ ตามตัวอย่างได้ให้สามารถจดจำและนำไปใช้ตามรูปแบบ จนเกิดความคล่องเป็นอัตโนมัติ (Automatism) ให้ผู้เรียนฟังประโยคตัวอย่างจากเทปหรือจากเสียงผู้สอน 1-3 ครั้ง จากนั้นให้ผู้เรียนฝึกพูดโดยออกเสียงตามเป็นกลุ่มย่อย หรือทีละคน รูปแบบการฝึกที่ใช้อาจจะเป็นการฝึกเชื่อมประโยคการฝึกสนทนาสั้นๆ (Micro dialogue) การฝึกขยายประโยค การใช้คำแทนที่ การฝึกตามสถานการณ์ต่างๆ ผู้สอนจำเป็นต้องเตรียมสถานการณ์การฝึกไว้หลายรูปแบบให้ผู้เรียนค่อยๆ ถ่ายโอนโครงสร้างทางภาษาจากสถานการณ์หนึ่งไปสู่อีกสถานการณ์หนึ่งที่คล้ายคลึงกัน แล้วจึงให้สถานการณ์ใหม่เพื่อฝึกการใช้ให้คล่อง

1.3 ชั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Production) การฝึกขั้นตอนนี้สำคัญที่สุด ทั้งนี้การฝึกนี้เปรียบเสมือนตัวกลางที่เชื่อมโยงการเรียนรู้ภาษาในชั้นเรียนกับการนำภาษาไปใช้จริงนอกชั้นเรียนโดยทั่วไปมีจุดประสงค์ให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาในสถานการณ์ต่างๆ ด้วยตนเอง โดยผู้สอนเป็นเพียงผู้กำหนดสถานการณ์และชี้แนะแนวทางเท่านั้น ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างเป็นอิสระ ไม่จำเป็นต้องใช้ภาษาตามรูปแบบที่กำหนด เหมือนการฝึกแบบควบคุม การได้เลือกใช้ภาษาเองช่วย

ให้เกิดความมั่นใจ ผู้สอนจะเป็นผู้ริเริ่มหรือผู้จัดการขั้นเริ่มต้นกิจกรรม เช่น อธิบายวิธีทำกิจกรรม จัดกลุ่มผู้เรียน หลังจากนั้นผู้เรียนจะดำเนินการเองทั้งหมด ผู้สอนจะคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือ เมื่อผู้เรียนมีปัญหาในการทำกิจกรรมและเป็นผู้ให้ข้อมูลป้อนกลับหรือประเมินผลกิจกรรมในภายหลัง กิจกรรมการใช้ภาษาในขั้นนี้ เช่น การแสดงบทบาทสมมติ (Role play) การแสดงในสถานการณ์จำลอง (Simulation) จัดทำขึ้นเพื่อแก้ปัญหาที่ผู้เรียนไม่สามารถนำความรู้ในชั้นเรียนไปใช้ภายนอกได้ และเพื่อเป็นการเรียนที่เป็นธรรมชาติในสถานการณ์ต่างๆ การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารจึงมักใช้สื่อซึ่งเป็นของจริง (Authentic Materials) เช่น บทความโฆษณาจากหนังสือพิมพ์ ข่าวจากวิทยุ โทรทัศน์ การพยากรณ์อากาศ เมนูอาหาร ตารางเวลา ฯลฯ

แนวคิดการสอนโดยใช้สมองเป็นฐาน หมายถึง การออกแบบการเรียนรู้ของนักเรียนผ่านการเผชิญสถานการณ์การเรียนรู้ จัดกิจกรรมที่กระตุ้นเร้าให้นักเรียนมีความสนใจหรือแรงจูงใจในการเรียนรู้เรื่องใหม่ในลักษณะที่ง่ายไม่ซับซ้อน เป็นกิจกรรมที่สร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนไม่เคร่งเครียดจนเกินไป เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจโดยผ่านสื่อการเรียนรู้ต่างๆ เช่น การอภิปรายเหตุการณ์ เรื่องราวจากสื่อภาพนิ่ง บัตรภาพคำศัพท์ การทำแผนที่ทางความคิด การสรุปบทเรียน การวาดภาพระบายสีในใบงาน การร้องเพลงภาษาอังกฤษ และทำท่าทางประกอบเพลงตามตัวอย่างในโปรแกรม You-Tube การฟัง-พูด ตามบทพูดเข้าจังหวะจากเครื่องเล่นซีดี กิจกรรมเกม การเล่านิทาน การแสดงบทบาทสมมติ การออกกาลังกาย และการทำสมาธิ เป็นต้นและให้นักเรียนรับรู้และสร้างความเข้าใจเหตุการณ์ในบทเรียนผ่านประสาทสัมผัสและการตอบสนองเพื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายแล้วสรุปเป็นความคิดรวบยอดควบคู่กับการฝึกและการนำความรู้ไปใช้ เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมอย่างมีความสุข และพัฒนาความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาขั้นตอนการจัดกิจกรรมแล้วนำหลักการมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของฉวีวรรณ สีสม (2555 : 51-52) มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบไปด้วย 6 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นบริหารสมอง หมายถึง ขั้นกิจกรรมที่ผู้สอนกระตุ้นเร้าความสนใจให้นักเรียนอยากรู้และแสดงออกถึงความต้องการ และเพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนเข้าใจในสิ่งที่จะเรียนและสามารถเชื่อมโยงไปสู่เรื่องที่จะเรียนได้ โดยใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหว การนั่งสมาธิ หรือการบริหารสมอง

ขั้นที่ 2 ขั้นกระตุ้นสมอง หมายถึง ขั้นกิจกรรมที่จัดให้นักเรียนได้เรียนรู้จากง่ายไปหายาก เป็นการสร้างประสบการณ์ให้กับนักเรียน เชื่อมโยงประสบการณ์เดิมของนักเรียนมาสร้างองค์ความรู้ใหม่ เช่น การใช้บัตรคำ การจับคู่ภาพ

ขั้นที่ 3 ขั้นจัดประสบการณ์ หมายถึง ขั้นกิจกรรมที่จัดให้นักเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนอยากทำกิจกรรมและอยากมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เช่น การเล่านิทาน การตั้งคำถามกระตุ้นความสนใจของนักเรียน การเล่นเกม เป็นต้น

ขั้นที่ 4 ขั้นฝึกประสบการณ์ หมายถึง ขั้นจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยให้นักเรียนช่วยกันทำกิจกรรมกลุ่ม ร่วมมือกันเรียนรู้และสร้างผลงาน ได้แก่ การค้นคว้าข้อมูลความรู้ การฝึกปฏิบัติ การสังเกตจากสิ่งแวดล้อมแหล่งเรียนรู้ในบทเรียน การทำแบบฝึกและการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในบทเรียน เช่น เกมบันไดงู

ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปความรู้ หมายถึง ขั้นที่ผู้สอนและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้และให้นักเรียนทำใบงานเพื่อสรุปบทเรียนรายบุคคลแล้วสรุปเป็นข้อมูลของกลุ่มเพื่อทำความเข้าใจร่วมกันผ่านกิจกรรมแผนผังความคิด

ขั้นที่ 6 ขั้นขยายความรู้ หมายถึง ขั้นกิจกรรมที่ครูมอบหมายงานให้นักเรียนจับคู่หรือกลุ่มนำเสนอเงื่อนไขและวิธีการนำความรู้ที่ได้จากบทเรียนไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่น หรือเชื่อมโยงความรู้สู่การประยุกต์ใช้จริงในชีวิตประจำวัน โดยการวาดภาพ ระบุคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องจากภาพ และเขียนบรรยายภาพด้วยข้อความ 3-5 บรรทัด

ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการออกแบบและวาดภาพ และนำคำศัพท์ หรือตัวอักษรในภาษาอังกฤษมาประสมให้เป็นคำที่มีความหมาย การพูดเล่าเรื่อง การแต่งเรื่อง แต่งประโยคเพื่อให้ได้ผลผลิตใหม่ ๆ ทางความคิดที่ไฉฉินจินตนาการประยุกต์อันนำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ โดยประเมินความคิดคล่องจากกิจกรรมการเล่นคำ (Word play) ประเมินความคิดริเริ่ม จากกิจกรรมการออกแบบ (Designing) และกิจกรรมวาดภาพ (Drawing) โดยใช้เกณฑ์การประเมินความคิดสร้างสรรค์ที่กำหนดขึ้น

การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสอนภาษาเชิงรุกโดยใช้สมองเป็นฐานบูรณาการความคิดสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะภาษาเชิงบูรณาการภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์ โดยมีกระบวนการเรียนการสอน ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 Around me เรื่อง Animals จำนวน 7 ชั่วโมง และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความคิด (preparation) เป็นขั้นการสร้างความสนใจของผู้เรียนให้อยากรู้ และเกิดความคุ้นเคย ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยศิลปะ ดนตรี กีฬา (โดยใช้เพลง ภาพ การแสดง ท่าทาง การเล่าเรื่อง การใช้คำถาม ฯลฯ)

ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอความรู้ใหม่ (Presentation) จะเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษาและวิธีการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยใช้นิทานหรือเล่าเรื่องราว ฉากภาพที่มีคำศัพท์ สำนวน ที่ผู้เรียนรู้จักบ้าง แล้วให้ผู้สอนตั้งคำถาม 2-3 คำถามเพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่เรียนอยู่มากน้อยเพียงใด โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุขโดยเรียนรู้จากง่ายไปหายากเป็นขั้นตอนการสร้างประสบการณ์ใหม่ให้กับผู้เรียน

ขั้นที่ 3 ขั้นฝึกทักษะและกิจกรรมเกม (Practice) ให้ผู้เรียนฝึกการใช้ภาษาที่เพิ่งเรียนรู้ใหม่โดยเริ่มต้นด้วยการฝึกแบบควบคุม (Controlled practice) แบบมีผู้สอนเป็นผู้นำในการฝึกและให้ผู้เรียนฝึกตามเป็นกลุ่มย่อย หรือทีละคน เช่น บทสนทนาสั้นๆ (Micro dialogue) เกมต่างๆ การฝึกขยายประโยคการใช้คำแทนที่ ผู้สอนต้องเตรียมสถานการณ์การฝึกหลายรูปแบบให้ผู้เรียนค่อยๆ ถ่ายโอนโครงสร้างทางภาษาจากสถานการณ์หนึ่งไปสู่อีกสถานการณ์หนึ่งที่คล้ายคลึงกัน แล้วจึงให้สถานการณ์ใหม่เพื่อฝึกการใช้ให้คล่อง

ขั้นที่ 4 แลกเปลี่ยนเรียนรู้และประยุกต์ใช้ภาษา (Exchange and Apply) เป็นการฝึกการเชื่อมโยงทางความคิด การเขียน และเรียบเรียงเป็นตัวหนังสือ มีการเคลื่อนไหวยืดเส้นยืดสาย ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิดและใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย ศิลปะ ดนตรี กีฬา โดยใช้ศิลปะเข้ามาตกแต่งช่วยทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และผ่อนคลายทางอารมณ์ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้นและสนับสนุนให้ผู้เรียนใช้ประสบการณ์ความรู้เพิ่มเติมผนวกกับความคิดที่จะนำไปใช้ในสถานการณ์ปัญหาใหม่ เพื่อปรับเปลี่ยนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำไปสู่แนวคิดวิธีการปฏิบัติใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิมในลักษณะสร้างสรรค์เพราะการขยายความรู้จะมีความซับซ้อนมากกว่า เมื่อพิจารณาในบริบทของการประยุกต์ให้ความรู้

ขั้นที่ 5 นำเสนอผลงาน (Presentation of product) เป็นการฝึกทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ โดยให้นักเรียนถ่ายทอดบทเรียนออกมาในรูปของการพูดภาษาอังกฤษ หลังจากให้นักเรียนทำกิจกรรมอาจจะเป็นรายกลุ่ม และรายบุคคลเสร็จแล้ว ให้แต่ละกลุ่มเลือกตัวแทน มานำเสนอผลงานกลุ่มและผลงานรายบุคคล ซึ่งขั้นตอนนี้จะส่งเสริมทักษะการพูด การกล้าแสดงออก การมีเหตุผล และการนำไปใช้ ทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของกลุ่ม และผลงานของตนเอง

ขั้นที่ 6 สรุปความรู้ (Conclusion) เป็นขั้นสรุปความคิดรวบยอดของบทเรียนอีกครั้ง เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้สรุปสาระสำคัญของบทเรียน กิจกรรมที่จัดขึ้นขั้นตอนนี้อาจจะเป็น Mind mapping หรือการมอบหมายงาน

ขั้นที่ 7 สร้างสรรค์และเผยแพร่ผลงาน (Creation & Dissemination) ครูให้นักเรียนทำชิ้นงานรายบุคคลจากนั้นทำการตรวจให้นักเรียนนำไปให้ผู้ปกครองชื่นชมผลงาน แล้วนำมาจัดไว้ที่ป้ายนิเทศหน้าชั้นเรียน เพื่อให้ครูและเพื่อนๆ นักเรียนได้ชื่นชมผลงานด้วยข้อบกพร่องให้ดีขึ้น ก็จะช่วยให้ผู้นั้นพัฒนาการเขียนได้ สิ่งที่ยังปฏิบัติเพื่อฝึกฝนทักษะในการเขียน

ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติกรับและส่งสารภาษาอังกฤษเพื่อใช้สื่อความหมายในระดับที่ทำได้ตามวัยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วยทักษะ 4 ด้าน ได้แก่ ทักษะด้านการฟัง ทักษะด้านการพูด ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน

4.1 ทักษะการฟังอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติการฟัง ภาษาอังกฤษที่นักเรียนฟังอย่างเข้าใจความหมายของคำ หรือประโยคที่ฟัง สามารถทำตามคำสั่ง สามารถจับคู่ประโยคที่ได้ยินเข้ากับรูปภาพ สามารถที่จะเติมข้อความที่ไม่เคยได้ยินให้สมบูรณ์ได้ จนถึงเข้าใจความหมายแฝงของข่าวสารที่ฟัง โดยวัดจากแบบวัดความสามารถด้านการฟัง ภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4.2 ทักษะการพูดอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติการพูด ภาษาอังกฤษที่นักเรียนพูดได้อย่างคล่องแคล่ว ทำให้ผู้อื่นเข้าใจเรื่องที่พูด และมีความพยายามในการ สื่อสารที่ใช้ทั้งภาษาพูดและท่าทางเพื่อการแสดงออก อย่างสร้างสรรค์ โดยวัดจากแบบวัด ความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4.3 ทักษะการอ่านอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติการอ่าน ภาษาอังกฤษที่นักเรียนอ่านด้วยความเข้าใจจนสามารถสรุปใจความสำคัญของเรื่อง สามารถจดจำใน สิ่งที่อ่าน และมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งที่ผู้เขียนไม่ได้บอกไว้โดยตรง ผู้อ่านสามารถนำความรู้และ ความคิดไปใช้ประโยชน์ได้ โดยวัดจากแบบวัดความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์ที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4.4 ทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติการเขียน ภาษาอังกฤษที่นักเรียนเขียนภาษาได้ถูกต้องตามโครงสร้างไวยากรณ์ เครื่องหมายวรรคตอนถูกต้อง สะกดคำศัพท์ถูกต้อง ประโยคสื่อความหมายชัดเจน และเป็นการเขียนที่ช่วยให้ผู้เขียนได้แสดง ความสามารถทางด้านการคิดจินตนาการ มีลักษณะของการคิดริเริ่ม โดยที่ผู้เขียนจะต้องใช้ จินตนาการและประสบการณ์ของตนมาเชื่อมโยงความคิดในการเขียน โดยวัดจากแบบวัด ความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกพอใจ ความชอบใจ หรือมีความสุขของนักเรียนที่มีต่อ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเชิงรุกโดยใช้สมองเป็นฐานบูรณาการความคิดสร้างสรรค์ ซึ่ง วัดได้จากแบบสอบถามความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

เกณฑ์ร้อยละ 70 หมายถึง เป้าหมายความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเวียงเทิง(เทิงทำนุประชา) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับปรับปรุง)
2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
3. แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร
4. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก
5. การสอนโดยใช้สมองเป็นฐาน
6. การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์
7. แผนการจัดการเรียนรู้
8. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
9. ความพึงพอใจ
10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง